

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МАСИВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТА СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МІСЦЕ
В НЬОМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**REGULATORY AND LEGAL RANGE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL
MECHANISMS FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT
AND STABILITY OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND THE PLACE
OF ADMINISTRATIVE LEGISLATION IN IT**

Стаття присвячена дослідженню особливостей адміністративного законодавства у контексті забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. Адміністративне законодавство, як частина національної правової системи, охоплює норми, які регулюють суспільні відносини в банківській сфері, встановлюють правові засади для прозорої та передбачуваної роботи банківських установ, а також забезпечують ефективне функціонування системи в цілому. Автор акцентує увагу на тому, що базові положення адміністративного законодавства ґрунтуються на Конституції України, яка визначає правовий статус Національного банку України, регулює порядок контролю та безпеки в банківській сфері, а також окреслює роль органів державної влади у підтримці стабільності банківської системи. Одним із ключових актів у цій сфері є Кодекс України про адміністративні правопорушення, який потребує суттєвої модернізації для врахування сучасних викликів та вимог систематизації адміністративної відповідальності у фінансовому секторі. Профільний Закон України «Про банки і банківську діяльність» хоч і не є частиною адміністративного законодавства, проте містить важливі норми, які визначають державне регулювання банківської діяльності, включаючи порядок нагляду, мету стабільності банківської системи та захист інтересів клієнтів. Особливу увагу приділено аналізу ролі Національного банку України як ключового регулятора. У статті запропоновано систематизацію адміністративно-правових норм у банківській сфері, виділення специфічних інструментів адміністративного впливу, а також удосконалення антикризових заходів для мінімізації ризиків. Автор акцентує на необхідності запровадження окремого розділу у КУпАП, який би регулював адміністративну відповідальність у фінансовій сфері, зокрема для кредитних спілок. Зроблено висновок, що адміністративне законодавство є основним інструментом забезпечення сталого розвитку банківської системи, сприяє захисту прав клієнтів, підтримує інновації у фінансових послугах та забезпечує інтеграцію принципів сталого розвитку у діяльність банків. Це, у свою чергу, створює передумови для стійкого економічного розвитку та фінансової стабільності України.

Ключові слова: *сталій розвиток, стабільність, банківська система, адміністративне законодавство, нормативно-правовий акт, адміністративно-правовий механізм.*

The article is devoted to the study of the features of administrative legislation in the context of ensuring sustainable development and stability of the banking system of Ukraine. Administrative legislation, as part of the national legal system, covers the norms that regulate social relations in the banking sector, establish legal foundations for transparent and predictable work of banking institutions, and also ensure the effective functioning of the system as a whole. The author emphasizes that the basic provisions of administrative legislation are based on the Constitution of Ukraine, which determines the legal status

of the National Bank of Ukraine, regulates the procedure for control and security in the banking sector, and also outlines the role of state authorities in maintaining the stability of the banking system. One of the key acts in this area is the Code of Ukraine on Administrative Offenses, which requires significant modernization to take into account modern challenges and requirements for the systematization of administrative responsibility in the financial sector. The Law of Ukraine “On Banks and Banking Activities”, although not part of the administrative legislation, nevertheless contains important norms that determine the state regulation of banking activities, including the supervision procedure, the goal of stability of the banking system and protection of the interests of clients. Particular attention is paid to the analysis of the role of the National Bank of Ukraine as a key regulator. The article proposes the systematization of administrative and legal norms in the banking sector, the allocation of specific instruments of administrative influence, as well as the improvement of anti-crisis measures to minimize risks. The author emphasizes the need to introduce a separate section in the Code of Administrative Offenses and Banking, which would regulate administrative liability in the financial sector, in particular for credit unions. The conclusion is made that administrative legislation is the main instrument for ensuring the sustainable development of the banking system, contributes to the protection of client rights, supports innovations in financial services and ensures the integration of the principles of sustainable development into the activities of banks. This, in turn, creates the prerequisites for sustainable economic development and financial stability of Ukraine.

Key words: *sustainable development, stability, banking system, administrative legislation, regulatory legal act, administrative and legal mechanism.*

Вступ. Будь який адміністративно-правовий механізм базується на законах, підзаконних актах, нормативних положеннях та регулятивних документах, які визначають порядок функціонування банківської системи. Це означає, що діяльність банків, органів нагляду, а також інших учасників фінансового ринку чітко регламентується встановленими правовими нормами.

Адміністративне законодавство як частина національного законодавства містить норми, які спрямовані на регулювання суспільних відносин у банківській сфері. Як і будь які інші галузі законодавства адміністративне ґрунтується на положеннях Конституції України, в якій з поміж інших осноположних засад, визначено: а) правовий статус Національного банку України, як одного з ключових суб'єктів забезпечення контролю та безпеки в сфері банківської діяльності; б) порядок законодавчого регламенту забезпечення контролю та безпеки в сфері банківської діяльності; в) участь представників вищого керівництва держави, зокрема, ВРУ у відносинах, що виникають в аспекті контролю і підтримки безпеки роботи банківської системи [1, с. 804; 2].

Одним із основних кодифікованих актів, що складають основу адміністративного законодавства є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП), один із небагатьох кодексів, який залишився у спадок з радянських часів.

В сфері провадження банківської діяльності адміністративна відповідальність може настати, наприклад, за: порушення порядку проведення розрахунків; невиконання законних вимог посадових осіб податкових органів; порушення банківського законодавства, законодавства у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг, валютного законодавства, законодавства, яке регулює переказ коштів в Україні, нормативно-правових актів Національного банку України або здійснення ризикових операцій, які загрожують інтересам вкладників чи інших кредиторів банку тощо [1, с. 804; 3].

Однак, як зазначає Г. Буга, необхідно виокремити адміністративну відповідальність у фінансовій сфері, оскільки глава 12 «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницької діяльності» не відповідає сучасним вимогам систематизації різних видів адміністративної відповідальності у сфері фінансових послуг в межах одного кодифікованого акта, не виділяючи як окремий вид адміністративну відповідальність у фінансовій сфері. На думку автора, і ми з цим погоджуємося, аналізована глава КУпАП закріплює лише певні її види, а саме адміністративну відповідальність за правопорушення податкового та бюджетного законодавства, їх безсистемне упорядкування й низький ступінь уваги за порушеннями надання фінансових послуг, й кредитними спілками зокрема. Тому необхідно відокремити в окрему главу (розділ) усі адміністративно-правові норми, які передбачають адміністративну відповідальність у галузі фінансів, з одночасним погалузевим її формуванням [4, с. 135].

Профільний Закон України «Банки та банківську діяльність» хоча не входить в систему адміністративного законодавства, однак містить норми які визначають державне регулювання банківської діяльності. Так, розділ IV «Регулювання банківської діяльності. Банківський нагляд» [5] визначає, що державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у формах адміністративного та індикативне регулювання. Встановлює мету, організацію, підстави та обсяг нагляду. Конкретизує, що нагляд за банківською діяльністю здійснюється з метою стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках. Крім зазначеного, в законі деталізуються права та обов'язки Національного банку України як основного державного регулятора банківської діяльності [5].

Здійснюючи державне регулювання банківської діяльності, Національний банк України створив значну базу відомчих адміністративно-правових актів, серед яких постанови, котрими затверджені: Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків (№ 380 від 17 листопада 1997 року); Положення про порядок здійснення Національним банком України наглядових функцій щодо банків, діяльність яких пов'язана з державною таємницею (№ 538 від 28 грудня 2002 року); Положення про ліцензування банків (№ 149 від 22 грудня 2018 року); Положення про здійснення банками фінансового моніторингу (№ 65 від 19 травня 2020 року); Положення про авторизацію надавачів фінансових послуг та умови здійснення ними діяльності з надання фінансових послуг (№ 199 від 29.12.2023 року); Положення про застосування Національним банком України коригувальних заходів, заходів раннього втручання, заходів впливу у сфері державного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг (25 грудня 2023 року № 183).

Таким чином, адміністративне законодавство є базовим інструментом регулювання банківської системи. Воно забезпечує баланс між інтересами держави, фінансових установ і громадян, створюючи правові засади для стабільності та розвитку банківської системи, а також сприяючи сталому розвитку економіки України.

Отже, **метою статті** є визначення сутності та структури нормативно-правового масиву адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, а також аналіз місця і ролі адміністративного законодавства у формуванні ефективної системи регулювання та управління банківською сферою. У статті досліджується взаємозв'язок адміністративного законодавства з іншими правовими інструментами, а також визначаються шляхи удосконалення нормативної бази для забезпечення стабільності банківської системи в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Перед тим як здійснити аналіз чинного та ретроспективного законодавства України яке покликано забезпечити сталий розвиток та стабільність банківської системи України коротко дослідимо етапи становлення зазначеного законодавства.

У монографії за редакцією В. В. Коваленко «Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика» визначено шість етапів правового регулювання банківської діяльності в Україні. Так, на думку авторів до них відносяться наступні:

I етап (1988–1992 рр.) – початковий розвиток банківського сектору України. Характеризується прийняттям Закону України «Про банки та банківську діяльність», стихійним розвитком, постійною зміною суб'єктів конкурентного середовища та нормативно-правового регулювання банківської діяльності;

II етап (1993–1994 рр.), характеризується значною недовірою до банківських установ. Головним стратегічним орієнтиром банків було утримання позиції на ринку шляхом збільшення обігу коштів, максимального залучення вкладів від клієнтів;

III етап (1995–2001 рр.) – поступовий розвиток банківської системи та поява банків з іноземним капіталом. Прийняття нової редакції Закону України «Про банки та банківську діяльність». Впровадження нових технологій та послуг;

IV етап (2001–2007 рр.) – бурхливий розвиток банківського сектору. Активізація процесів глобалізації фінансового сектору України. Стимулювання консолідації та укрупнення вітчизняного банківського капіталу;

V етап (кінець 2007 р. – початок 2009 р.) – стрімке зниження обсягів розвитку банківських установ України. Поширення кризових явищ та збільшення рівня недовіри до банківської системи. Збільшення мінімального розміру статутного капіталу до 10 млн євро;

VI етап (з початку 2009 р. – до сьогодні) – підвищення вимог до діяльності вітчизняних банків. Дотримання банківськими установами стабілізаційних економічних нормативів КМУ. Передбачено створення санаційного банку [6, с. 24].

Не заперечуючи запропоновані авторами етапи періодизації розвитку банківської системи в Україні. Зазначимо, що аналізована монографія була опублікована в 2013 році тому періодизація потребує оновлення.

Так, VI етап, на нашу думку має наступні часові рамки – з початку 2009 – до середини 2014, він закінчується підписанням 16 серпня 2014 році Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, що розпочало новий етап євроінтеграційного процесу, в тому числі і банківської системи.

VII етап (з середини 2014 – до кінця 2019) – уся банківська система реформується шляхом впровадження європейських стандартів у напрямку сталого розвитку. Приймається ряд стратегічних документів таких як: Указ Президента України від 12 січня 2015 року «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»»; Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 року № 391 «Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року».

VIII етап (з кінця 2019 – до лютого 2022) – розпочата робота з питань підготовки та впровадження стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, яка була затверджена рішенням Правління НБУ від 26.12.2019 № 1010-рш (оновлення затверджене 18 березня 2021 року РП № 97-рш), рішенням НКЦПФР від 27 грудня 2019 № 797, рішенням виконавчої дирекції ФГВФО від 13 січня 2020 року № 67, розпорядженням Нацкомфінпослуг від 14 січня 2020 № 55 [7]. Прийнятий новий Закон України від 14 грудня 2021 року «Про фінансові послуги та фінансові компанії», який скасував інший «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

IX етап (лютий 2022 – по теперішній час) – у зв'язку із початком війни між росією та Україною та введенням правового режиму воєнного стану, банківська система зазнала суттєвих змін.

Отже, запропонована періодизація становлення сталого розвитку та стабільності банківської системи України дозволяє простежити ключові етапи її трансформації, виявити основні чинники, що впливали на її розвиток, та визначити напрямки вдосконалення регуляторної політики з урахуванням сучасних викликів і потреб економіки. Тому далі нами буде більш детально проаналізовані останні два етапи.

У травні 2019 року НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг, ФГВФО та Мінфін підписали Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво з питань підготовки та впровадження стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року (далі – Стратегія). Розроблення Стратегії тривало протягом майже всього 2019 року. Регулятори фінсектору презентували Стратегію 16 січня 2020 року. Пізніше рішенням Ради з фінансової стабільності від 13 грудня 2019 року було створено міжвідомчий Комітет з фінансового розвитку для скоординованої реалізації заходів дорожньої карти, забезпечення моніторингу та оновлення Стратегії. При Комітеті створена Консультативна платформа за участю представників ринку та профільних експертів, яка складається кілька разів на рік [7].

Реформа фінансового сектору України, що здійснювалася за активної підтримки міжнародних фінансових організацій, сприяла макрофінансовій стабілізації та зміцненню спроможності регуляторів та учасників фінансового ринку протистояти кризовим явищам. Реформи, визначені в Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року та Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, що реалізовувалися регуляторами фінансового сектору, спрямовані на подолання системних проблем у фінансовому секторі та розбудову повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами ЄС. Зокрема, протягом останніх років НБУ разом із міжнародними партнерами працював над розробленням і впровадженням нових нормативних актів щодо капіталу та ліквідності, які відповідають європейській системі CRD/CRR, з метою сприяння фінансовій стабільності та стійкості української банківської системи [8].

Умовно періодизація проведення реформи виглядає наступним чином:

– перше оновлення в березні 2021 року включало розширення Стратегії на 1 індикатор, 5 нових заходів та 23 нові дії, актуалізацію дорожньої карти, а також поповнення переліку впроваджуваних актів ЄС;

– над другим оновленням Стратегії представники фінансових регуляторів, ЦОВВ, ринку фінансових послуг працювали протягом 2021 року. 18 лютого 2022 року відбулася зустріч учасників Консультативної платформи, під час якої були погоджені пропозиції до другого оновлення Стратегії. У I кварталі 2022 року було заплановане їх погодження Комітетом з фінансового розвитку, затвердження та публікація оновленої Стратегії, проте військова агресія росії проти України внесла корективи у плани;

– у травні 2023 року Рада з фінансової стабільності прийняла рішення щодо розроблення нової стратегії розвитку фінансового сектору України з урахуванням актуальних цілей та завдань, викликаних військовою агресією росії проти України, та створення міжвідомчої робочої групи за участю установ-виконавців для її розроблення [7]. Стратегія розроблена як безстроковий документ, вона діє до завершення виконання запланованих заходів та переглядатиметься в разі виникнення значних змін зовнішніх чинників. Крім безпосередніх заходів, що передбачатимуться в Стратегії (прямі заходи), вона також може містити посилення на заходи, визначені іншими документами стратегічного характеру (відсильні заходи) [8].

Паралельно із запровадженням воєнного стану в Україні, НБУ було прийнято Постанову від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [9]. Цим документом почався принципово інший порядок діяльності фінансової системи в нових умовах. Зокрема, встановлено, що на банки покладено обов'язок забезпечувати безперерйну роботу всіх відділень, за умови, що відсутня загроза життю та здоров'ю людей. Окрім того, банки повинні забезпечити вільний доступ клієнтів до сейфових скриньок. Обмеження на безготівкові рахунки не накладаються, а банкомати безперерйно підкріплюються готівковими коштами, в тому числі через безпосередню підтримку НБУ [10].

З метою подальшого підтримання належного рівня ліквідності в банківській системі Правління Національного банку ухвалило такі рішення: 1) припинити проведення тендерів із розміщення депозитних сертифікатів строком на 14 днів; 2) надалі здійснювати тендери з надання рефінансування банкам, у тому числі бланкового, в межах постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 22 «Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану» [11]. Тендери оголошуватимуться залежно від розвитку ситуації (зараз вони відбуваються щоденно) [12].

Крім зазначених нормативно-правових актів, Національний банк України затвердив Концепцію відкритого банкінгу [13], що визначає напрями розвитку, дорожню карту та основні вимоги до впровадження в Україні відкритого банкінгу (*Open Banking*); зазначене наближає український платіжний ринок до європейського ще на один крок. Відкритий банкінг передбачає структурований і безпечний обмін даними між надавачами платіжних послуг через відкриті API (*Application Programming Interface*). Основна перевага такого обміну – надання можливості користувачам фінансових послуг обирати зручний та сучасний спосіб використання своїх рахунків, а для бізнесу – отримати більше можливостей для розвитку своїх рішень. Основними тезами Концепції є наступні: розбудова нової екосистеми призначена для розроблення різноманітніших та привабливіших для клієнтів платіжних продуктів та послуг; банки та інші надавачі платіжних послуг мають відкрити свої API для надавачів нефінансових платіжних послуг з метою отримання доступу до відомостей за рахунком користувача; користувачі матимуть можливість ефективніше користуватися своїми коштами, використовуючи консолідовану інформацію в одному платіжному застосунку про рух коштів та їх залишок у різних фінансових установах; на відміну від традиційного банківського обслуговування, відкритий банкінг здійснює ефективний обмін інформацією за попередньою згодою користувача; з'являться нові можливості для розвитку екосистеми платіжного ринку, зросте рівень конкуренції серед його учасників [14].

Ухвалено нову редакцію закону «Про кредитні спілки» [15], яка розширює перелік осіб, які можуть стати членами кредитних спілок, за рахунок юридичних осіб. Новий закон також удосконалює вимоги до структури капіталу кредитної спілки, її корпоративного управління та внутрішнього контролю. Повноваження між органами управління відтепер чітко розподілені. Також встановлюються обмеження на суміщення окремих функцій. Крім того, закон визначає вимоги до ділової репутації та професійної придатності керівників кредитних спілок, що знизить ризики для фінансового стану кредитної спілки та захистить інтереси її учасників. Закон також передбачає диференціацію ліцензій на стандартну (надання фінансових послуг з кредитування та залучення від своїх членів коштів і банківських металів) та спрощену (лише кредитування). Водночас кредитна спілка, за бажанням, зможе надавати послуги щодо гарантій, торгівлі валютними цінностями, деякі з фінансових платіжних послуг, супровідні, посередницькі та консультаційні послуги [14].

На виконання прийнятого закону постановою Правління Національного банку України від 02 лютого 2024 року № 15 було прийнято «Положення про вимоги до системи управління кредитною спілкою». Метою цього положення визначено: «підвищення ефективності корпоративного управління в кредитних спілках шляхом організації системи управління, системи внутрішнього контролю, системи управління ризиками, функції внутрішнього аудиту в кредитних спілках та визначає вимоги щодо організації та функціонування ефективної системи управління кредитною

спількою, включаючи вимоги щодо прозорості організаційної структури з чітким розподілом обов'язків та повноважень органів управління та контролю, ефективності системи внутрішнього контролю [сукупність заходів з управління ризиками, контролю за дотриманням норм (комплаєнс), внутрішнього аудиту], належного рівня системи стримувань та противаг» [16]. У зазначеній постанові передбачений механізм контролю за ризиками, що суттєво посилює стійкість кредитних спілок. Крім того, детально прописані процедури контролю за їх діяльністю, а саме визначені: «внутрішній аудит», «внутрішній контроль», «внутрішня аудиторська перевірка», «моніторинг ризику». А також визначені суб'єкти зазначеного контролю – «підрозділ з управління ризиками», «підрозділ з контролю за дотриманням норм (комплаєнс)», «підрозділ внутрішнього аудиту» та «головний внутрішній аудитор» й «зовнішній аудитор».

Таким чином, проведене реформування інституту кредитних спілок дозволило розширити ринок фінансових послуг, зокрема аналізованим законом дозволено кредитним спілкам приймати вклади (депозити) від своїх членів, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Встановлені чіткіші вимоги до діяльності кредитних спілок, що підвищує прозорість їхньої роботи та захищає інтереси вкладників. Закон передбачив механізми захисту прав членів кредитних спілок, що підвищує довіру до цих установ.

Однак, як вказують фахівці прийняття Закону України «Про кредитні спілки» – це не фініш, а лише початок нових змін. Так, директор департаменту методології регулювання діяльності небанківських фінансових установ Національного банку України С. Савчук вважає, що необхідно дозволити: «членам кредитних спілок мати платіжні картки, емітовані кредитними спілками, а спілка вела такі рахунки та отримувала дохід з платіжних послуг» [17]. Також, необхідно внести зміни у профільний Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», а НБУ як регулятор має розробити правила [18] з метою захисту членів кредитних спілок в разі банкрутства останніх на рівні із вкладниками банків. Така практика зміцнить небанківський фінансовий ринок України, дозволить кредитним спілкам більше кредитувати маленьких фермерів і підприємства. За прогнозами експертів, завдяки цьому вклади в кредитних спілках збільшаться вдвічі протягом перших чотирьох років запровадження системи гарантування [18].

На початку 2024 року введено в дію Закон України «Про страхування» (Закон № 1909-IX), який було прийнято ще у листопаді 2021 року на заміну Закону України «Про страхування» 1996 року. Новий закон суттєво відрізняється від попередника обсягом та змістом, акцентуючи увагу на забезпеченні платоспроможності, прозорості та добросовісності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів) [19]. З його прийняттям в Україні запроваджується нова модель регулювання ринку страхування, яка враховуватиме положення директив Європейського Союзу, міжнародні принципи IAIS, світові практики, яка буде реалізовуватися поступово протягом перехідного періоду, що буде визначено після проведення ґрунтовного аналізу стану страхового ринку в Україні. Страхові компанії належать до високого ризикових фінансових установ. Для реалізації нової моделі Національний банк України переглядає існуючі регуляції на ринку страхування та працює над розробленням проектів законів та інших нормативно-правових актів [20; 21].

Щодо адміністративно-правових механізмів які держава використала з початку повномасштабного вторгнення росії на територію України з метою стабілізації та посилення стійкості банківської системи – це введення санкцій щодо банківських установ де власниками таких устав, з-поміж інших, були громадяни країни-агресора.

Так, наприклад, Національному банку України надано дозвіл націоналізувати банки підсанкційних власників. Зокрема Національний банк України ухвалив рішення про виведення з ринку АТ «Сенс Банк» і звернувся до уряду з пропозицією про його націоналізацію. Як повідомляється на сайті Національного банку України, за інформацією «Сенс Банку», власниками прямої істотної участі в Банку є АВН Ukraine Limited (Кіпр) та АВН Holdings S. A. (Люксембург), власниками опосередкованої істотної участі – громадянин рф та Ізраїлю М. Фрідман, громадянин росії та Латвії П. Авен, громадянин рф А. Косогов. Зазначені фізичні особи є остаточними ключовими учасниками в структурі власності банку. Національний банк України з посиланням на звіт незалежного аудитора ТОВ «РСМ Україна» за 2022 рік зазначає, що зв'язок власників опосередкованої істотної участі в АТ «Сенс Банк» М. Фрідмана та П. Авена з рф, їхня підтримка дій та політики, які загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, завдає значного репутаційного ризику та має негативний вплив на діяльність банку. Аудитор також звертає увагу на висновки управлінського персоналу банку щодо наявності суттєвої невизначеності, яка може поставити під значний сумнів спроможність банку продовжувати свою діяльність на безперервній основі та динаміку окремих показників його діяльності, а також погіршення

платіжної дисципліни позичальників банку, що вплинуло на його регулятивний капітал, який за період з 1 березня 2022 року до 1 липня 2023 року зменшився на 50%, водночас в інших системно важливих банків він загалом збільшився на 29% [22; 23].

Також, євроінтеграційний процес та приєднання фінансового сектору до ESG-стратегій створив сприятливий клімат для поживлення бізнесу в Україні не зважаючи на тривалу війну. Однією з основних переваг впровадження ESG-стратегій, є доступ до «зеленого» фінансування. Банки, інвестфонди та міжнародні організації все частіше надають перевагу проєктам, які відповідають критеріям сталого розвитку. Аналізуючи роботу ринку, компанії, які активно впроваджують ESG-практики, зазвичай мають вищу ринкову вартість і кращі фінансові результати [24]. Наприклад, ESG Стратегія OTP Bank передбачає: створення та впровадження всіх складових системи управління соціальними й довкільними питаннями (політика щодо довкільних та соціальних питань, окремий канал комунікації для зацікавлених сторін, розбудова інституційної та кадрової спроможності тощо); впровадження управління екологічними та соціальними ризиками в процесах кредитування і в управління операційними ризиками; створення окремих «зелених» продуктів та розбудову власного «зеленого» портфеля, враховуючи чітко визначені та верифіковані критерії сталості продуктів (на даному етапі – критерії Sustainable Finance Framework Материнського Банку, в майбутньому – критерії EU Taxonomy, Climate Bonds Taxonomy та Green Loan Framework Материнського Банку); інвентаризацію викидів парникових газів Банку та розробку заходів для зменшення власного вуглецевого сліду; удосконалення навчальної програми щодо ESG та сталого розвитку для всіх працівників OTP Bank, а також інші задачі у сфері захисту довкілля та соціальної відповідальності Банку [25].

Висновки. Отже, можна констатувати наступне, адміністративне законодавство у нормативно-правовому масиві адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи відіграє ключову роль, адже: 1) встановлює порядок реєстрації банківських установ; вимоги до їх діяльності; механізми нагляду та контролю; сприяє створенню умов для прозорої та передбачуваної роботи банків, що є основою їхньої стабільності; 2) забезпечує захист прав клієнтів банківської системи, у тому числі вкладників, шляхом: запровадження механізмів компенсації втрат; регулювання відповідальності банків за порушення фінансових зобов'язань; встановлення гарантій безпеки депозитів; 3) здійснює регулювання у кризових ситуаціях: вводяться антикризові заходи; забезпечується реструктуризація проблемних банків; впроваджуються механізми ліквідації неплатоспроможних установ із мінімізацією втрат для економіки; 4) дозволяє інтегрувати принципи сталого розвитку у функціонування банків шляхом: підтримки «зелених» фінансів; впровадження стандартів ESG (екологічна, соціальна та управлінська відповідальність); стимулювання інновацій у фінансових послугах; 5) застосовуючи адміністративний примус, сприяє забезпеченню сталого розвитку та стабільності банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Науменко І. С. Місце норм адміністративного права у системі правових засад забезпечення контролю та безпеки у сфері банківської діяльності в Україні. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 802-809.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Буга Г. С. Заходи адміністративного примусу у сфері діяльності небанківських фінансових установ. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*, 2024. С. 131-136. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/58577/1/ЗАХОДИ%20АДМІНІСТРАТИВНОГО%20ПРИМУСУ.pdf>
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
6. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика : монографія. За ред. В. В. Коваленко. Одеса : Атлант, 2013. 492 с.
7. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Звіт про реалізацію за 2022 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/develop-strategy2023#2293-sklad>
8. Стратегія розвитку фінансового сектору України. Презентація. Національний банк України, 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7

9. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 р. № 18. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

10. Чернишова О. Б., Чорновол А. О., Мирончук В. М. Функціонування фінансового сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1304/1257>

11. Про особливості регулювання ліквідності банків у період дії воєнного стану: постанова Постановами Національного банку від 24.02.2022 р. № 22. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0022500-22#Text>

12. Стан фінансового сектору України та заходи НБУ з підтримки його безперебійного функціонування в умовах воєнного стану. Національний банк України, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/stan-finansovogo-sektoru-ukrayini-ta-zahodi-nbu-z-pidtrimki-yogo-bezperebiynogo-funktsionuvannya-v-umovah-voennogo-stanu>

13. Концепція відкритого банкінгу. Національний банк України, 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Open_banking_conception_NBU_2023.pdf

14. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (16.07 – 15.08.2023 року). Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voeyennoho-14>

15. Про кредитні спілки: Закон України від 14.07.2023 р. № 3254-IX. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>

16. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління кредитною спілкою: постанова Правління Національного банку України від 02.02.2024 р. № 15. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015500-24#Text>

17. Новий Закон України «Про кредитні спілки»: перспективи і виклики. Кредитна спілка "Єднання через Природний Закон", 2025. URL: <https://kreditnaspilka.com/article/noviy-zakon-ukrayiny-pro-kredytne-spilky-perspektyvu-i-vyklyky/>

18. Опора для бізнесу. Кредитні спілки як альтернатива банкам у кредитуванні мікро-, малого та середнього підприємництва в Україні. *Forbes.ua*, 2024. URL: <https://forbes.ua/money/oporadlya-biznesu-kreditni-spilki-yak-alternativa-bankam-u-kredituvanni-mikro-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-ukraini-12112024-24282>

19. Колос Ю., Гембаровська Я. Новий Закон про страхування: ключові зміни. Європейська Бізнес Асоціація, 2024. URL: <https://eba.com.ua/noviy-zakon-pro-strahuvannya-klyuchovi-zminy/>

20. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

21. Страхування. Національний банк України, 2024. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market/insurance>

22. НБУ розпочав процес націоналізації Сенс Банку (раніше – Альфа-Банк). *Інтерфакс-Україна*, 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/924069.html>

23. Шарук О. Г. Механізм адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. Київ, 2024.

24. Роль та важливість ESG-стратегії управління в сільському господарстві України. ТОВ «БАНКЕР ЮА», 2024. URL: <https://banker.ua/uk/projects/esg-strategii-upravlinnya-v-sil'skomu-gospodarstvi-ukraini/>

25. Стратегічні кроки OTP Bank на шляху до сталого розвитку. OTP Bank, 2024. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/sustainability/esg-strategy/>